ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ផែនទីបង្ហាញផ្លូវ
បច្ចេកវិទ្យាកសិកម្ម

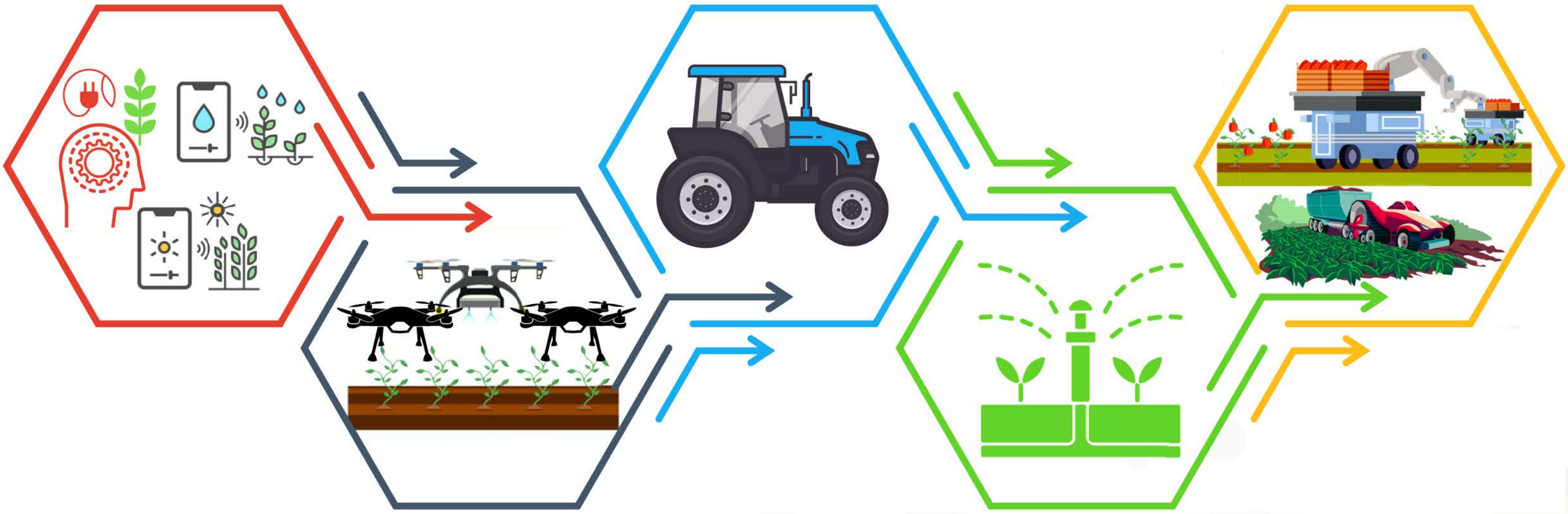

ក្រុមប្រឹក្សាជាតិវិទ្យាសាស្ត្រ
បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍

២០២២

ក្រសួងឧស្សាហកម្ម វិទ្យាសាស្ត្រ
បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍

ក្រុមប្រឹក្សាជាតិ វិទ្យាសាស្ត្រ
បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍
លេខាធិការដ្ឋាន ក.ជ.វ.ប.ន.
រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ក្រសួងឧស្សាហកម្ម វិទ្យាសាស្ត្រ
បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍
រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
គេហទំព័រ៖ https://www.misti.gov.kh

ឆ្នាំបោះពុម្ពជាសៀវភៅអេឡិចត្រូនិក៖ ២០២២
លេខចុះបញ្ជីរបស់បណ្ណាល័យជាតិ
ISBN: 978-9924-6000-0-8 (ភាសាខ្មែរ)
ISBN: 978-9924-6000-1-5 (ភាសាអង់គ្លេស)

ISBN 978-9924-6000-0-8
9 789924 600008

© ក្រសួងឧស្សាហកម្ម វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ ២០២២

ការងារនេះត្រូវបានអនុម័តដោយក្រុមប្រឹក្សាជាតិ វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍។ ឯកសារនេះជាកម្មសិទ្ធិរបស់អ្នកនិពន្ធ និងរក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាងដោយ ក្រសួងឧស្សាហកម្ម វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍។ គ្មានផ្នែកណាមួយនៃឯកសារនេះអាចត្រូវបានផលិតឡើងវិញ ចែកចាយ ឬបញ្ជូនតាមទម្រង់ ឬមធ្យោបាយណាមួយ ឬរក្សាទុកនៅក្នុងប្រព័ន្ធទិន្នន័យ ឬប្រព័ន្ធដែលអាចទាញយកបានដោយគ្មានការអនុញ្ញាតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជាមុនពីម្ចាស់កម្មសិទ្ធិបញ្ញាឡើយ។ អ្នកបោះពុម្ពផ្សាយ អ្នកនិពន្ធ និងនិពន្ធនាយកសន្មតថាអនុសាសន៍ និងព័ត៌មាននៅក្នុងឯកសារនេះមានភាពជាក់លាក់និងត្រឹមត្រូវនៅថ្ងៃនៃការបោះពុម្ពផ្សាយ។ ទាំងអ្នកបោះពុម្ពផ្សាយ អ្នកនិពន្ធ ឬនិពន្ធនាយក ពុំធានានូវការបង្ហាញឬការបញ្ជាក់ទាក់ទងនឹងព័ត៌មាននិងទិន្នន័យយោងដែលមាននៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ ឬកំហុសឆ្គងឬការលុបណាមួយដែលអាចកើតឡើងដោយប្រការណាមួយនោះទេ។

អាសយដ្ឋានរបស់ក្រុមប្រឹក្សាជាតិ វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍៖ អគារលេខ ១១៥៧ ផ្លូវជាតិលេខ ២ សង្កាត់ចាក់អង្រែលើ ខណ្ឌមានជ័យ រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

អាសយដ្ឋានរបស់ក្រសួងឧស្សាហកម្ម វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍៖ អគារលេខ ៤៥ មហាវិថីព្រះនរោត្តម សង្កាត់ផ្សារថ្មី៣ ខណ្ឌដូនពេញ រាជធានីភ្នំពេញ ១២០២០៣ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

អារម្ភកថា

រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក្រោមការដឹកនាំប្រកបដោយគតិបណ្ឌិតដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ និងទស្សនៈវែងឆ្ងាយរបស់ **សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា** បានខិតខំប្រឹងប្រែងយ៉ាងខ្លាំងជំរុញលើគ្រប់វិស័យក្នុងគោលដៅធ្វើឱ្យកម្ពុជាអាចសម្រេចបានទស្សនៈវិស័យរបស់ខ្លួនដែលបានដាក់ចេញសម្រាប់ឆ្នាំ២០៣០ និង២០៥០។ ដោយមើលឃើញវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ (**វ.ប.ន.**) ជាវិស័យស្នូលសំខាន់ ដូច្នេះហើយ ទើបក្រសួងឧស្សាហកម្ម វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ (**ឧ.វ.ប.ន.**) និងក្រុមប្រឹក្សាជាតិវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ (**ក.ជ.វ.ប.ន.**) បានផ្តល់ការណែនាំជាយុទ្ធសាស្ត្រក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយជាតិស្តីពី **វ.ប.ន.** ២០២០-២០៣០ និងផែនទីបង្ហាញផ្លូវ **វ.ប.ន.** កម្ពុជា ២០៣០។

នៅឆ្នាំ២០២១ **ផែនទីបង្ហាញផ្លូវបច្ចេកវិទ្យាកសិកម្ម** ត្រូវបានកំណត់ និងអនុម័តជាវិស័យអាទិភាពក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចប្រជុំលើកដំបូងរបស់ **ក.ជ.វ.ប.ន.**។ កសិកម្ម ជាវិស័យសំខាន់សម្រាប់ប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា។ ដូចគ្នានឹងវិស័យដ៏ទៃទៀតដែរ កសិកម្មបានទទួលរងនូវផលប៉ះពាល់ពីការរីករាលដាលនៃជំងឺកូវីដ-១៩។ ការធ្លាក់ចុះនាពេលបច្ចុប្បន្ននៃវិស័យនេះ ត្រូវបានឆ្លើយតបជាយុទ្ធសាស្ត្រ តាមរយៈ **វ.ប.ន.** ដែលជាស្នូលនៃកម្មវិធីស្តារកសិកម្ម។ **ផែនទីបង្ហាញផ្លូវបច្ចេកវិទ្យាកសិកម្ម**នេះ មានគោលបំណងពង្រឹង និងលើកកម្ពស់ផលិតភាពក្នុងវិស័យកសិកម្ម ដោយផ្តល់នូវអនុសាសន៍ជាយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ការធ្វើពិពិធកម្ម និងតម្លៃបន្ថែមសម្រាប់វិស័យកសិកម្មតាមរយៈការប្រើប្រាស់ **វ.ប.ន.**។

សំខាន់ជាងនេះទៅទៀត ខ្ញុំជឿជាក់ថាក្រសួងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ វិស័យឯកជន គ្រឹះស្ថានសិក្សា សាធារណជន និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍នានា នឹងប្រើប្រាស់ផែនទីបង្ហាញផ្លូវនេះ ដើម្បីជួយពង្រឹងផលិតភាពកសិកម្មរបស់កម្ពុជា។

ជាចុងក្រោយ ខ្ញុំក៏សូមថ្លែងអំណរគុណ និងវាយតម្លៃខ្ពស់ចំពោះគណៈកម្មការដឹកនាំ និងអនុគណៈកម្មការដែលមានសមាសភាពចម្រុះពីស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ រួមគ្នាអភិវឌ្ឍ **ផែនទីបង្ហាញផ្លូវបច្ចេកវិទ្យាកសិកម្ម** យ៉ាងសកម្ម រួមទាំងថ្នាក់ដឹកនាំ និងមន្ត្រីនៃអគ្គនាយកដ្ឋាន **វ.ប.ន.** នៃក្រសួង **ឧ.វ.ប.ន.** និងវិទ្យាស្ថានគោលនយោបាយវិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកវិទ្យា (STEPI) នៃសាធារណរដ្ឋកូរ៉េ ដែលបានចូលរួមកសាង**ផែនទីបង្ហាញផ្លូវបច្ចេកវិទ្យាកសិកម្ម**នេះ។

ថ្ងៃពុធ ៨ រោច ខែជេស្ឋ ឆ្នាំខាល ចត្វាស័ក ព.ស.២៥៦៦
រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី២២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២២

ទេសរដ្ឋមន្ត្រី
រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងឧស្សាហកម្ម វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា
និងនវានុវត្តន៍
និងជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សាជាតិ វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា
និងនវានុវត្តន៍

កិត្តិសេដ្ឋាបណ្ឌិត ចម ប្រសិទ្ធ

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ផែនទីបង្ហាញផ្លូវបច្ចេកវិទ្យាកសិកម្មត្រូវបានអនុម័តឱ្យរៀបចំបង្កើតដោយក្រុមប្រឹក្សាជាតិវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ (**ក.ជ.វ.ប.ន.**) នៅសម័យប្រជុំថ្ងៃទី៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១។ ផែនទីបង្ហាញផ្លូវនេះត្រូវបានសម្របសម្រួលរៀបចំឡើងដោយក្រសួងឧស្សាហកម្ម វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ (**ឧ.វ.ប.ន.**) ក្រោមការដឹកនាំអនុវត្តដោយអគ្គនាយកដ្ឋានវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ (**វ.ប.ន.**) និងការគាំទ្ររបស់វិទ្យាស្ថានគោលនយោបាយវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា (STEPI) នៃសាធារណរដ្ឋកូរ៉េ។

ផែនទីបង្ហាញផ្លូវនេះត្រូវបានរៀបរៀងដោយក្រុមការងាររបស់អគ្គនាយដ្ឋានវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ ក្រោមការចូលរួមផ្តល់ជាតុចូលពីអនុគណៈកម្មការអភិវឌ្ឍន៍ផែនទីបង្ហាញផ្លូវសម្រាប់បច្ចេកវិទ្យាកសិកម្ម និងតួអង្គពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀតដែលមានជំនាញផ្នែកកសិកម្មនិងបច្ចេកវិទ្យា តាមរយៈការធ្វើសិក្ខាសាលានិងការពិភាក្សាជាច្រើនលើក។

សមាសភាពអនុគណៈកម្មការអភិវឌ្ឍន៍ផែនទីបង្ហាញផ្លូវសម្រាប់បច្ចេកវិទ្យាកសិកម្ម និងតួអង្គពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀតមានដូចជា៖

- អគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម នៃក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ
- អគ្គនាយដ្ឋានវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ នៃក្រសួង **ឧ.វ.ប.ន.**
- អគ្គនាយដ្ឋានសហគ្រាសធនតូចនិងមធ្យម នៃក្រសួង **ឧ.វ.ប.ន.**
- សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទកសិកម្ម
- សាកលវិទ្យាល័យបច្ចេកវិទ្យា និងវិទ្យាសាស្ត្រកម្ពុជា (ខេមតិច)
- វិទ្យាស្ថានការស្រាវជ្រាវ និងការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មកម្ពុជា
- នាយកដ្ឋានជំរុញ អភិវឌ្ឍវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ នៃវិទ្យាស្ថានជាតិវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ នៃក្រសួង **ឧ.វ.ប.ន.**
- នាយកដ្ឋានសហប្រតិបត្តិការវិស័យវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ នៃអគ្គនាយដ្ឋានវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ នៃក្រសួង **ឧ.វ.ប.ន.**
- នាយកដ្ឋានផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា នៃអគ្គនាយដ្ឋានវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ នៃក្រសួង **ឧ.វ.ប.ន.**
- នាយកដ្ឋានគោលនយោបាយវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ នៃអគ្គនាយដ្ឋានវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ នៃក្រសួង **ឧ.វ.ប.ន.**
- នាយកដ្ឋានគ្រប់គ្រងទិន្នន័យវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ នៃអគ្គនាយដ្ឋានវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ នៃក្រសួង **ឧ.វ.ប.ន.**
- កសិដ្ឋានគិរីសួគ៌
- កម្មវិធីខ្សែសង្វាក់តម្លៃកសិកម្មកម្ពុជា-អូស្ត្រាលី

ប្រតិបត្តិសង្ខេប

វិស័យកសិកម្ម គឺជាវិស័យចម្បងមួយក្នុងចំណោមវិស័យផ្សេងទៀត ដែលដើរតួនាទីសំខាន់ក្នុងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិ និងនាំកម្ពុជាឈានទៅសម្រេចបាននូវចក្ខុវិស័យដើម្បីក្លាយជាប្រទេសដែលមានចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់នៅឆ្នាំ២០៣០ និងមានចំណូលខ្ពស់នៅឆ្នាំ២០៥០។ ជាពិសេសក្នុងការចូលរួមចំណែកកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ធ្វើឱ្យស្តង់ដារជីវភាពរស់នៅមានភាពប្រសើរឡើង និងបង្កើតការងារសម្រាប់ប្រជាជនតាមរយៈប្រសិទ្ធភាពនៃការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍។ វិស័យកសិកម្មប្រឈមមុខនឹងបញ្ហាជាច្រើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់រួមមាន ផលិតភាពទាប គុណភាពផលិតផលកសិកម្មនៅមានកម្រិត កង្វះជំនាញបច្ចេកទេស ភាពមិនស៊ីគ្នារវាងតម្រូវការនិងការផ្គត់ផ្គង់ កង្វះយន្តការសម្របសម្រួលការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ការប្រកួតប្រជែងនៃផលិតផលក្នុងស្រុកនៅមានកម្រិតទាប ការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍មិនគ្រប់គ្រាន់ ភាពងាយរងគ្រោះនៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងផលប៉ះពាល់ជាសកលនាពេលបច្ចុប្បន្ននៃជំងឺរាតត្បាត។ ដើម្បីចូលរួមបំពេញកង្វះខាត និងដោះស្រាយបញ្ហាដែលជួបប្រទះ ការចាប់យកវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ដែលប្រទេសជាច្រើនបានចាត់ទុកថាជាឆ្អឹងខ្នងសម្រាប់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាតិ គឺជាជម្រើសមួយដ៏ចាំបាច់ដើម្បីជំរុញវិស័យកសិកម្មឱ្យមានភាពស្មើគ្នា និងដើរទាន់ប្រទេសជិតខាង និងធ្វើឱ្យផលិតភាពមានការកើនឡើង បង្កើនប្រសិទ្ធភាព និងជំរុញស្តង់ដារគុណភាពសម្រាប់ការនាំចេញ។

ទស្សនៈវិស័យនៃផែនទីបង្ហាញផ្លូវនេះ គឺដើម្បីបង្កើនផលិតភាពនៃផលិតផលកសិកម្ម និងផលិតកម្ម/សេវាកម្មដែលមានតម្លៃបន្ថែមខ្ពស់ សម្រាប់ខ្សែចង្វាក់ផ្គត់ផ្គង់សកល តាមរយៈបច្ចេកវិទ្យានិងនវានុវត្តន៍នៅឆ្នាំ២០៣០។ ដើម្បីសម្រេចបាននូវទស្សនៈវិស័យខាងលើ ក្នុងផែនទីបង្ហាញផ្លូវនេះបានកំណត់នូវកត្តាជំរុញ កាលានុវត្តភាព និងបញ្ហាប្រឈមក្នុងបរិបទវិស័យកសិកម្មនាពេលបច្ចុប្បន្ន។ ផលិតផល/សេវាកម្មយុទ្ធសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យាគន្លឹះ ត្រូវបានស្នើដាក់បញ្ចូលក្នុងផែនទីបង្ហាញផ្លូវនេះតាមរយៈសិក្ខាសាលាពិគ្រោះយោបល់ និងការសម្ភាសន៍ ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងទស្សនៈវិស័យខាងលើ។

កត្តាជំរុញផ្នែកសង្គម បច្ចេកវិទ្យា សេដ្ឋកិច្ច បរិស្ថាន និងនយោបាយ ត្រូវបានកំណត់។ កត្តាជំរុញផ្នែកសង្គមមានដូចជា ប្រជាជនវ័យក្មេងមានចំនួនច្រើន, ជាតិនិយមលើផលិតផលកសិកម្ម, ការផ្លាស់ប្តូររបៀបនៃការរស់នៅ ។ល។ កត្តាជំរុញផ្នែកបច្ចេកវិទ្យាមានដូចជា គ្រឿងយន្តកម្ម ស្វ័យប្រវត្តិកម្ម បញ្ញាសិប្បនិម្មិត ដ្រូន។ល។ ចំពោះកត្តាជំរុញផ្នែកបរិស្ថានរួមមាន ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ការបំពុលទឹកនិងដី ។ល។ ខណៈដែលកត្តាជំរុញផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងនយោបាយ ផ្តោតសំខាន់លើការសម្របសម្រួលហិរញ្ញវត្ថុ សកលភាវូបនីយកម្ម ក្រុមហ៊ុនធំៗ ឯកជនភាវូបនីយកម្ម និងការសម្របសម្រួលពាណិជ្ជកម្មជាដើម។

ផលិតផល/សេវាកម្មយុទ្ធសាស្ត្រអាទិភាពចំនួនប្រាំមួយ បានមកពីកត្តាជំរុញដែលបានកំណត់រួមមាន គ្រឿងចក្រនិងបច្ចេកវិទ្យាកសិកម្ម, ការគ្រប់គ្រងទឹកនិងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ, ការប្រមូលផល និងក្រោយប្រមូលផល, ការធ្វើគំរូតាមកុំព្យូទ័រ, ការកែច្នៃ, និងការធ្វើទីផ្សារ/ពាណិជ្ជកម្ម។ បច្ចេកវិទ្យាគន្លឹះសម្រាប់គាំទ្រផលិតផល/សេវាកម្មយុទ្ធសាស្ត្រត្រូវបានកំណត់តាមរយៈការឯកភាពពីសមាជិកអនុគណៈកម្មការ និងអ្នកជំនាញពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត ដើម្បីដាក់ឱ្យប្រើក្នុងរយៈពេលខ្លី (ត្រឹមឆ្នាំ២០២៤) រយៈពេលមធ្យម (ត្រឹមឆ្នាំ២០២៧) និងរយៈពេលវែង(ត្រឹមឆ្នាំ២០៣០)។ ក្នុងរយៈពេលខ្លី កម្ពុជាគួរតែផ្តោតលើគ្រឿងចក្រកសិកម្ម ការគ្រប់គ្រងទឹក ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ជីកសិកម្មនិងចំណីសត្វ ការចុះឈ្មោះតាមប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិក ការបន្សុទ្ធនិងបង្កាត់ពូជ បច្ចេកវិទ្យារក្សាទុក និងថ្នាលព័ត៌មានទីផ្សារ។ សម្រាប់រយៈ

ពេលមធ្យម កម្ពុជាគួរតែចាប់យកបច្ចេកវិទ្យាគន្លឹះនានាទាក់ទងនឹងថាមពលដើរដោយពន្លឺព្រះអាទិត្យ កសិ្ដការកម្ម និងបច្ចេកវិទ្យាផ្សេងៗទៀត។ សម្រាប់រយៈពេលវែង កម្ពុជាគួរតែបញ្ចូលបច្ចេកវិទ្យាពីឧស្សាហកម្ម ៤.០ រួមមាន ឧបករណ៍ចាប់សញ្ញា/បណ្ដាញឧបករណ៍ចាប់សញ្ញា (Sensor/Sensor network) ជីវបច្ចេកវិទ្យា ដ្រូន មនុស្សយន្ត ប្រព័ន្ធព័ត៌មានភូមិសាស្ត្រ/ទូរញាណ (GIS/Remote sensing) បច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុ និងបច្ចេកវិទ្យាផ្សេងៗទៀត។ បន្ថែមលើសនេះទៀត សុវត្ថិភាព ស្តង់ដារ និងឃីហោ មានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់ក្នុងការធ្វើឱ្យមានការបង្កើនតម្លៃបន្ថែមខ្ពស់សម្រាប់ទំនិញកសិកម្ម និងដើម្បីបញ្ចូលទៅក្នុងខ្សែចង្វាក់ផ្គត់ផ្គង់សកល។

រាជរដ្ឋាភិបាលក៏ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ដើម្បីសម្រេចបាននូវចក្ខុវិស័យនេះ តាមរយៈការដាក់ចេញនូវគោលនយោបាយនិងបទប្បញ្ញត្តិត្រឹមត្រូវ ការលើកទឹកចិត្ត ការបណ្តុះបណ្តាល ការអភិវឌ្ឍជំនាញ និងការគាំទ្រហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ការផ្តួចផ្តើមសកម្មភាពសហគ្រិនភាពនិងនវានុវត្តន៍។ លើសពីនេះទៀត ទិន្នផលរបស់ប្រទេសជាតិនឹងពឹងផ្អែកលើទ្រព្យសម្បត្តិផលិតភាពជាតិ (National productive assets) និងមូលធន រួមមាន មូលធនរូបវន្ត (ឧបករណ៍ និងបរិក្ខារ) មូលធនមនុស្ស (ការអប់រំ ជំនាញ សុខភាព បទពិសោធន៍) មូលធនហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ (ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរឹង និងទន់ អ៊ីនធើណិត អគ្គិសនី) មូលធនបញ្ញា (សមត្ថភាពវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា) មូលធនធម្មជាតិ (ដីមានជីជាតិ បរិយាកាសស្អាត) និងមូលធនសង្គម (ទំនុកចិត្ត ជាតិនិយម)។ យន្តការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យាត្រូវដាក់ឱ្យដំណើរការ ដើម្បីធានាដល់ការកសាងសមត្ថភាពរបស់ក្រុមហ៊ុន/កសិដ្ឋានក្នុងស្រុក។ លើសពីនេះទៀត រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវបន្តរក្សាស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ការសម្របសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម ការការពារកម្មសិទ្ធិបញ្ញា ការអនុលោមតាមស្តង់ដារ និងការកសាងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីដែលអំណោយផលដល់សហគ្រិនភាព និងនវានុវត្តន៍។

អនុសាសន៍មួយចំនួនត្រូវបានស្នើឡើងដូចខាងក្រោម៖

- វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ (**វ.ប.ន.**) គឺជាកម្លាំងចលករសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ នាពេលបច្ចុប្បន្ន និងពេលអនាគតក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងវិស័យផ្សេងៗទៀត។
- ការវិនិយោគលើការស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍន៍ ក្នុងវិស័យកសិកម្ម រួមទាំងវិស័យសត្វនិងជលផលមានសារៈសំខាន់ណាស់សម្រាប់ការបង្កើនផលិតភាពប្រកបដោយនិរន្តរភាព ការប្រកួតប្រជែង ការសម្របខ្លួន និងសមត្ថភាពធន់។
- ការលើកកម្ពស់គុណភាព និងស្តង់ដារផលិតផលកសិកម្ម គឺជាគន្លឹះក្នុងការប្រកួតប្រជែងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនៅក្នុងទីផ្សារក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក។
- រាជរដ្ឋាភិបាលគួរតែគាំទ្រជាយុទ្ធសាស្ត្រ និងហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍតំបន់ ឬសួនឧស្សាហកម្មកសិ-អាហារ។
- គោលនយោបាយកសិកម្មរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលគួរតែផ្តោតលើវិស័យឯកជន កសិករ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធសំខាន់ៗតាមខ្សែចង្វាក់ផ្គត់ផ្គង់តាំងពីផលិតកម្មរហូតដល់ទីផ្សារ។
- គាំទ្រភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋនិងឯកជនដើម្បីបង្កើនភាពងាយស្រួលលើគម្រោងហិរញ្ញប្បទានប្រកបដោយបរិយាបន្នកម្មវិធីលើកកម្ពស់យន្តការ និងការទទួលយកបច្ចេកវិទ្យាក្នុងវិស័យកសិកម្ម។
- រាជរដ្ឋាភិបាលគួរតែផ្តួចផ្តើម និងគាំទ្រគម្រោងកិច្ចសហការរវាងស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាល ស្ថាប័នសិក្សា និងវិស័យឯកជន។
- ត្រូវមានយន្តការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា។

- រាជរដ្ឋាភិបាលគួរតែបង្កើតក្របខ័ណ្ឌ ថ្នាលបណ្តុះបណ្តាល ដែលផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យមានការចូលរួមប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីកែលម្អបរិមាណដ៏សំខាន់នៃអ្នកជំនាញកសិកម្ម និងកសិករជំនាន់ក្រោយដែលបានទទួលការបណ្តុះបណ្តាលច្បាស់លាស់។

បញ្ជីអក្សរកាត់ និងពាក្យគន្លឹះ

ADB	:	ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី
AI	:	បញ្ញាសិប្បនិម្មិត
ASEAN	:	សមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍
ACFTA	:	តំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរីអាស៊ាន-ចិន
CARDI	:	វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មកម្ពុជា
CAVAC	:	កម្មវិធីខ្សែសង្វាក់តម្លៃកសិកម្មកម្ពុជា-អូស្ត្រាលី
FAO	:	អង្គការស្បៀងអាហារ និងកសិកម្ម
GDP	:	ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប
GI	:	ម៉ាកសម្គាល់ភូមិសាស្ត្រទំនិញ
GVA	:	តម្លៃបន្ថែមសរុប
ICT	:	បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងទំនាក់ទំនង
IoT	:	អ៊ីនធើណិតនៃវត្ថុ
MAFF	:	ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ
MAP	:	ការវេចខ្ចប់ដោយកែប្រែបរិយាកាស
MISTI	:	ក្រសួងឧស្សាហកម្ម វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍
NCSTI	:	ក្រុមប្រឹក្សាជាតិវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍
NISTI	:	វិទ្យាស្ថានជាតិវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍
RCEP	:	កិច្ចព្រមព្រៀងភាពជាដៃគូគ្រប់ជ្រុងជ្រោយតំបន់
R&D	:	ការស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍន៍
RGC	:	រាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
RUA	:	សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទកសិកម្ម
SME	:	សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម
SNCE	:	ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ចជាតិ
STEM (ស្ទែម)	:	វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា វិស្វកម្ម និងគណិតវិទ្យា
STI	:	វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍
UN	:	អង្គការសហប្រជាជាតិ
USAID	:	ទីភ្នាក់ងារសហរដ្ឋអាមេរិកសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ
WB	:	ធនាគារពិភពលោក

មាតិកា

អារម្ភកថា i
សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ ii
ប្រតិបត្តិសង្ខេប iii
បញ្ជីអក្សរកាត់ និងពាក្យគន្លឹះ vi
មាតិកា vii
១. សេចក្តីផ្តើម ១
១.១. សាវតារ ១
១.២. ចំណែកនៃវិស័យកសិកម្មក្នុងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ២
១.៣. តម្លៃនៃការនាំចេញតាមប្រភេទ ៤
១.៤. ទំនិញកសិកម្មសក្តានុពល ៤
១.៥. ការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យានាពេលបច្ចុប្បន្ន ៥
១.៦. និន្នាការបច្ចេកវិទ្យាក្នុងសកលលោកក្នុងវិស័យអាហារ និងកសិកម្ម ៧
២. ផ្នែកតម្រូវការនិងផ្នែកផ្គត់ផ្គង់ និងនិន្នាការនៃវិស័យ ៩
២.១. កិច្ចខិតខំថ្នាក់ជាតិ ៩
២.២. និន្នាការ និងឱកាស ១២
៣. ទស្សនៈវិស័យ គោលនយោបាយ និងយុទ្ធសាស្ត្រ ១៤
៣.១. គោលនយោបាយចាំបាច់សម្រាប់ការផលិតគ្រប់គ្រាន់ដោយខ្លួនឯង ១៤
៣.២. កសិកម្មដោយចីរភាព ១៦
៣.៣. និន្នាការបច្ចេកវិទ្យាក្នុងវិស័យកសិកម្មរបស់កម្ពុជា ១៦
៤. ការអភិវឌ្ឍផែនទីបង្ហាញផ្លូវបច្ចេកវិទ្យាកសិកម្ម ១៧
៤.១. ទស្សនៈវិស័យ និងគោលដៅ ១៨
៤.២. ការវិភាគស្ទីប (STEEP) ១៩
៤.៣. បច្ចេកវិទ្យាគន្លឹះ ២៤
៤.៤. គំនូសតាងផែនទីបង្ហាញផ្លូវបច្ចេកវិទ្យាកសិកម្ម ២៦
៥. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងអនុសាសន៍ ៣១
៦. ឧបសម្ព័ន្ធ ៣៤
៧. ឯកសារយោង ៤០

បញ្ជីរូបភាព

រូបភាពទី ១៖ **ផ.ស.ស.** របស់កម្ពុជាគិតជា% ប្រចាំឆ្នាំ (ឆ្វេង) និង **ផ.ស.ស.** ក្នុងមនុស្សម្នាក់ គិតជាដុល្លារអាមេរិក (ស្តាំ) ២០១០-២០១៨ (UNDP, ២០២០) ៣

រូបភាពទី ២៖ ការរួមចំណែកដល់ **ផ.ស.ស.** នៃកសិកម្ម និងកម្មន្តសាល (UNDP, ២០២០) ៣

រូបភាពទី ៣៖ តម្លៃការនាំចេញកសិកម្ម ២០១០-២០១៨ (លានដុល្លារអាមេរិក) ៤

រូបភាពទី ៤៖ សក្តានុពលផលិតផលកសិកម្មនៃខេត្តជុំវិញបឹងទន្លេសាប និងអាងទន្លេមេគង្គ (USAID, ២០១៩) ៥

រូបភាពទី ៥៖ ការប្រើប្រាស់គ្រឿងចក្រកសិកម្មសំខាន់ៗគិតជាឯកត្តា (២០០៤-២០១៥) (BDLink (Cambodia) Co.,Ltd ២០១៧) ៦

រូបភាពទី ៦៖ និន្នាការទូទៅទាំងបីនៃបច្ចេកវិទ្យាដែលកំពុងមានការប្រកួតប្រជែងគ្នា (Clercq et al., ២០១៨) ៩

រូបភាពទី ៧៖ បំណែកនៃវិស័យកសិកម្មក្នុង **ផ.ស.ស.** របស់កម្ពុជា (WB, ២០២១) ១០

រូបភាពទី ៨៖ ការនាំចេញកសិផល ២០១៤-២០១៨ (MAFF, ២០១៩) ១១

រូបភាពទី ៩៖ ការនាំចេញអង្ករបស់កម្ពុជាធៀបនឹងប្រទេសជិតខាង (លានដុល្លារ, សមមូលជាអង្ករ) (ADB, FAO, ២០២១) ១១

រូបភាពទី ១០៖ ការបរិភោគសាច់តាមអាយុនិងតាមប្រភេទសាច់ សម្រាប់មនុស្សម្នាក់ក្នុងមួយឆ្នាំ (Sinwat, ២០២១) ១៣

រូបភាពទី ១១៖ ដំណើរការនៃការកសាងផែនទីបង្ហាញផ្លូវបច្ចេកវិទ្យាកសិកម្ម ១៨

រូបភាពទី ១២៖ បច្ចេកវិទ្យាគន្លឹះ ២៥

រូបភាពទី ១៣៖ គំនូសតាងផែនទីបង្ហាញផ្លូវបច្ចេកវិទ្យាកសិកម្ម ៣១

បញ្ជីតារាង

តារាងទី ១៖ ការអភិវឌ្ឍនៃបរិវត្តកម្មកសិកម្មដោយប្រៀបធៀបប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសផ្សេងៗ (ADB, ២០១៣) ១៥

តារាងទី ២៖ ការវិភាគបរិស្ថាន និងការកំណត់អត្តសញ្ញាណផលិតផលយុទ្ធសាស្ត្រ ២១

១. សេចក្ដីផ្ដើម

១.១. សាវតារ

រាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានដាក់ចេញនូវចក្ខុវិស័យប្រកបដោយមហិច្ឆិតា ដើម្បីក្លាយជាប្រទេសដែលមានចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់នៅឆ្នាំ២០៣០ និងជាប្រទេសដែលមានចំណូលខ្ពស់នៅឆ្នាំ២០៥០។ ចក្ខុវិស័យនេះអាចសម្រេចទៅបាន លុះត្រាតែទាញយកសក្ដានុពលរបស់ប្រទេសក្នុងការលើកកម្ពស់បរិវត្តកម្មរចនាសម្ព័ន្ធ និងជំរុញថាមវន្តសេដ្ឋកិច្ចដោយប្រើប្រាស់វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ (**វ.ប.ន.**) ដើម្បីបង្កើនផលិតកម្មដែលមានតម្លៃបន្ថែមខ្ពស់ក្នុងឧស្សាហកម្ម ធ្វើពិពិធកម្មការនាំចេញ និងពង្រឹងសមត្ថភាពក្រុមហ៊ុនក្នុងស្រុកនៅក្នុងវិស័យអាទិភាពជាយុទ្ធសាស្ត្រ ដែលមួយក្នុងចំណោមនោះគឺ វិស័យកសិកម្ម។ មួយរយៈចុងក្រោយនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានកសាងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រជាច្រើនដើម្បីគាំទ្របរិវត្តកម្មនេះ។ ក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ២០១៩ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទបានដាក់ឱ្យដំណើរការផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍រយៈពេល៥ឆ្នាំ សម្រាប់វិស័យកសិកម្មឆ្នាំ២០១៩-២០២៣។ ផែនការអភិវឌ្ឍន៍នេះមានគោលបំណងកែលម្អវិស័យកសិកម្មតាមរយៈការធ្វើទំនើបកម្មកសិកម្មឱ្យកាន់តែមានភាពប្រកួតប្រជែង បង្កើនផលិតភាព ធ្វើពិពិធកម្មការនាំចេញ និងពាណិជ្ជកម្ម (MAFF, ២០១៩)។ នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ រាជរដ្ឋាភិបាលបានអនុម័តគោលនយោបាយជាតិស្ដីពី **វ.ប.ន.** ឆ្នាំ២០២០-២០៣០។ គោលនយោបាយនេះបានកំណត់យក **វ.ប.ន.** ជាគន្លឹះសំខាន់ក្នុងការអភិវឌ្ឍ សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមប្រកបដោយចីរភាព។ គោលបំណងសំខាន់នៃគោលនយោបាយនេះគឺដើម្បីពង្រឹងមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃ **វ.ប.ន.** ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី បង្កើតបរិយាកាស **វ.ប.ន.** សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព និងលើកកម្ពស់គុណភាពជីវិតរបស់ប្រជាជននៅគ្រប់កម្រិត និងគ្រប់វិស័យ។ គោលនយោបាយជាតិស្ដីពី **វ.ប.ន.** នេះបានកំណត់គោលដៅលើវិស័យសំខាន់ៗចំនួនប្រាំ រួមមាន៖ ១) ការបង្កើនទិន្នផលកសិកម្ម ពិពិធកម្មការផលិត និងការកែច្នៃផលិតផលកសិកម្ម, ២) ផលិតកម្មទំនើបនិងវិស្វកម្ម, ៣) សុខភាពនិងជីវវេជ្ជសាស្ត្រ, ៤) វិទ្យាសាស្ត្ររូបធាតុ និងវិស្វកម្ម និង ៥) សេវាកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល រួមទាំងបញ្ញាសិប្បនិម្មិត និងបច្ចេកវិទ្យាលំហអាកាស។ ជាងនេះទៅទៀត គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ឧស្សាហកម្មឆ្នាំ ២០១៥-២០២៥ ក៏ត្រូវបានអនុម័តដោយក្រសួងពាក់ព័ន្ធផងដែរ ដើម្បីជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ប្រកបដោយនិរន្តរភាពនិងបរិយាបន្នក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្មរបស់ប្រទេស។ គោលនយោបាយនេះកំណត់ទិសដៅសំខាន់ៗចំនួនបីរួមមាន៖ ១) ការផ្លាស់ប្ដូរ និងការពង្រឹងរចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មដើម្បីគាំទ្រសេដ្ឋកិច្ចជាតិ, ២) ការបង្កើន និងធ្វើពិពិធកម្មផលិតផលនាំចេញ និង ៣) ការពង្រឹង និងលើកកម្ពស់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម។ ថ្មីៗនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលបានសម្រេចបង្កើតស្ថាប័នថ្មីចំនួនពីរ ដើម្បីសម្របសម្រួល ជំរុញ ដឹកនាំ និងត្រួតពិនិត្យការអភិវឌ្ឍ វិស័យ **វ.ប.ន.** នៅកម្ពុជា ដែលមានក្រសួង **ឧ.វ.ប.ន.** និងក្រុមប្រឹក្សាជាតិវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ (**ក.ជ.វ.ប.ន.**)។ ភ្លាមៗបន្ទាប់ពីការបង្កើតស្ថាប័នទាំងពីរនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលបានបង្កើត និងអនុម័តផែនទីបង្ហាញផ្លូវ **វ.ប.ន.** កម្ពុជា ២០៣០ ដើម្បីចាប់យកសក្ដានុពល **វ.ប.ន.** ជាក្បាលម៉ាស៊ីន និងជាកម្លាំងជំរុញសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយចីរភាព និងបរិយាបន្ន ដើម្បីសម្រេចឱ្យបាននូវចក្ខុវិស័យរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលឆ្នាំ២០៣០ និង២០៥០។ ផែនទីបង្ហាញផ្លូវ **វ.ប.ន.** កម្ពុជា ២០៣០ បានគិតគូរពីភាពខ្លាំង និងភាពខ្សោយនៃប្រព័ន្ធនវានុវត្តន៍ជាតិនៅកម្ពុជា ហើយបានកំណត់សសរស្ដម្ភសំខាន់ៗចំនួនប្រាំគឺ៖ ១) អភិបាលកិច្ច៖ គោលបំណងសំខាន់គឺដើម្បីបង្កើនអភិបាលកិច្ចនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី **វ.ប.ន.** ដោយកាត់បន្ថយ